

KAPellen en kruisen

nummer 66

april 2015

STICHTING Kruisen en

KAPellen in LIMBURG

- aan de Camino naar Santiago -
uit grote waardering voor haar
Secretaris en Jacobus-Broeder

Ben Brader

Stg. Kruisen en Kapellen in Limburg
Ingezegend op zijn eerste Jaarfeest
23 Januari 2015

**Gedachteniskruis
Ben Brader ingezegend**

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475) 386 747

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
ABN-AMRO
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A

Doel
De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen
is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie
J.H. Jenniskens

Donateurs
minimaal €25,- per jaar

Abonnementen
€12,50 per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

BISDOM ROERMOND

VAN DE VOORZITTER

Nieuw leven

Ieder huisje heeft z'n kruisje, zegt het spreekwoord. Ieder mens krijgt in het leven zijn eigen portie leed te dragen. Groot of klein. Op het moment waarop ik dit schrijf, bereiden we ons langzaam voor op de Goede Week, waarin het lijden van Christus aan het kruis uitvoerig wordt herdacht.

Hoewel het op de keeper beschouwd een gruwelijk verhaal is – je zult maar aan zo'n kruis een uiterst pijnlijke dood moeten sterven – heeft dit verhaal een bijzonder happy end. Het blijft namelijk niet eeuwig Goede Vrijdag. Na drie dagen wordt het Pasen. Dan mogen we de verrijzenis vieren, de overwinning op de dood. We vieren het nieuwe leven. De vele kruisen die langs de Limburgse wegen staan, hebben een dubbele functie. Enerzijds herinneren ze ons eraan dat ieder huisje z'n kruisje heeft. Tegelijkertijd zijn het aansporingen dat we niet in leed, pijn en verdriet moeten blijven hangen, maar dat we elke keer als we er langs komen vooruit mogen kijken naar Pasen, naar het nieuwe leven.

In deze eerste nieuwsbrief van het nieuwe jaar vindt u ook weer enkele bijzondere verhalen over oud en nieuw leven; over pijn en verdriet dat omgezet werd in iets positiefs. Of het nu gaat over het herinneringskruis voor onze oud-secretaris Ben Brader, over het gerestaureerde Carrékruis in Camarich, de inzegening van diverse kruisen en kapellen of het hergebruik van het voormalige torenkruis uit Echt. Steeds ging er iets kostbaars verloren, maar bleven de betrokkenen niet bij de pakken neerzitten en wisten ze nieuwe wegen te bewandelen om het verhaal door te geven.

Met onze stichting zoeken wij ook naar wegen van nieuw leven. We vertellen u er graag over op onze contactdag op 11 april. Ik hoop velen van u daar te mogen ontmoeten. Alvast een Zalig Paasfeest.

*Matheu Bemelmans,
voorzitter*

Inhoudsopgave:

2	Van de voorzitter	12	De Oberskapel van Boukoul
3	Contactdag Kruisen en Kapellen op 11 april in Abdij Rolduc	15	Inzegening gerestaureerde kerkhofkapel Melick
4	Bissebeeks Vers	16	De gemiste kans voor het Risselts kapelke in Horst
5	Het Carrékruis te Camerich	17	Wisselexpositie huis- en gelegenhedskruisen
5	Ongelukskruis Maasbracht	18	Monument voor veerramp bij de Maas in Beesel
6	Gedachteniskruis voor Ben Brader ingezegend	20	Herinzegening wegkruis Graetheide
8	Behoud torenkruis van gesloopte kerk	22	Wie, wat, waar, waarom en wanneer?
10	De moord op Anna Houben	23	Aandachtsgebieden bestuursleden
11	De Lieve Vrouwkes van Limburg (4)		

Contactdag Kruisen en Kapellen op 11 april in Abdij Rolduc

Iedereen die zich in Limburg bezighoudt met het behoud en beheer van kruisen en kapellen is zaterdag 11 april van harte welkom in Abdij Rolduc voor onze jaarlijkse contactdag.

Vrijwilligers en vertegenwoordigers van lokale werkgroepen ontmoeten elkaar die dag om bij te praten. De stichting zal die middag een aantal nieuwe initiatieven presenteren. Verder zal een vertegenwoordiger van de Monumentenwacht Limburg een toelichting geven op haar betrokkenheid bij het onderhoud van klein religieus erfgoed. De middag wordt afgesloten met een rondleiding door Abdij Rolduc.

Het programma ziet er als volgt uit:

- 13.30 uur Start in Abdij Rolduc, Heyendallaan 82 6464 EP Kerkrade.
We worden ontvangen met koffie en vlaai.
- 14.00 uur Opening door de voorzitter.
U wordt bijgepraat over het wel en wee van onze Stichting in het afgelopen jaar.
- 14.30 uur Inleiding Monumentenwacht Limburg
Presentatie van de Monumentenwacht over haar taken en activiteiten.
Tevens gelegenheid tot het stellen van vragen.
- 15.30 uur Rondleiding door Abdij Rolduc
Alle aanwezigen worden verdeeld over drie groepen die onder leiding van een gids een rondleiding krijgen langs de mooiste plekjes van Abdij Rolduc: abdijkerk, Rococobibliotheek, bisschopszaal, etc.
- 17.00 uur Gelegenheid om een drankje te nuttigen in kelderbar In den Verloren Zoon.

Geïnteresseerden in kruisen en kapellen zijn van harte welkom bij de contact dag. Deelname kost € 7,50 per persoon. Dit kan ter plekke worden voldaan. S.v.p. vooraf aanmelden via skkl@bisdom-roermond.nl.

Bissebeeks Vers

Kruisen, kapellen en kerken maken een onlosmakelijk onderdeel uit van het mooie Limburgse land, maar zij staan zelf ook vaak op de mooiste plekjes in het landschap. Stel dat zij konden praten!

*De nacht wordt
schreeuwend wakker.
Een haan kraait
zijn kippen van stok.
Hij belooft hen
gouden eieren.*

*Zijn kippen zwijgen.
Zij broeden nog
op gisteren.*

*Wiel Oehlen
foto: Jan Jansen, Nuth (uit het privé-archief)*

Het Carrékruis te Camerich

Het was daags voor Pinksteren 2014 dat het groot houten kruis van de familie Carré vernield werd door een door de storm omgewaaide boom.

Het staat aan de Eperbaan in Camerich, gemeente Vaals. Het was de familie Belleflamme die zich over het beschadigde kruis ontfermde en het naar huis bracht. Men nam contact met mij op en na een inspectie besloot ik het kruis te restaureren. Wel was hierbij de hulp nodig van Wiel Erven uit Kunrade, die het metalen gedeelte voor zijn rekening nam. Na lijmen, schuren en verven werd het kruis op 17 juli 2014 herplaatst. Met heel veel dank aan de familie Belleflamme.

Het kruis is eigendom van de familie Carré van het beroemde theater Carré in Amsterdam. Zij plaatsten dit kruis hier tussen 1950 en 1957, vermoedelijk ter nagedachtenis omdat ze de oorlog goed hadden doorstaan.

Chris Willems

Ongelukskruis Maasbracht

Naar aanleiding van ons themanummer over bermmonumentjes vorig jaar, ontvangen we nog steeds berichten over deze aparte soort wegkruisen/gedenktekens.

In Maasbracht staat langs het lijnpad, vlak onder de Maasbrug van de A2, een ongeluiskruis. Het kruis herinnert aan het feit dat hier twee kinderen als gevolg van een eenzijdig verkeersongeval op 10 april 1998 zijn verongelukt. Het betrof Bert Kamphuis en Luukie van Wanrooy, respectievelijk 21 en 14 jaar oud. Het kruis is gemaakt van roestvaststaal. Aan de boom naast het ongeluiskruis is nog een houten kruisje bevestigd.

Op het gedenkplaatje dat op het kruis is bevestigd staat naast de namen van de verongelukte kinderen de toepasselijke tekst: Gedenk hen.

Ongelukskruis Luukie van Wanrooy

Gedachteniskruis voor Ben Brader ingezegend

“Als je na een jaar nog zo herdacht wordt...” sprak onze voorzitter Matheu Bemelmans aan het einde van Ben Braders eerste jaardienst, “dan moet je echt wel iets betekend hebben!” Het was 11 januari 2015, toen we om half tien in de Stiftkerk van Thorn waren samengekomen om de oud-secretaris van onze stichting in de hoogmis, voorgedaan door deken René Maessen, te gedenken. Aansluitend werd een nieuw kruis tot zijn gedachtenis ingezegend.

Als bestuur van Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg mochten we samen met een delegatie van de Broederschap van Sint Jacobus de Meerdere uit Roermond (in vol ornaat!) zijn beide dochters Nicole en Liselore en hun familie op dit bijzondere moment nabij zijn met onze aanwezigheid en gebed.

Eigenlijk was het ook vanzelfsprekend dat we er waren. De tomeloze ijver en nauwgezette deskundigheid van Ben, zowel voor SKKL als voor de Broederschap (...en voor zoveel andere organisaties!), zou je zonder overdrijven spreekwoordelijk mogen noemen. Het liefst als secretaris, of “griffier” zoals dat bij de Broederschap van ouds genoemd wordt. Zijn overlijden is echt een groot verlies, ook voor mij persoonlijk als vriend; trouwens voor eenieder die Ben de kans gaf zichzelf te mogen zijn.

Moedig!, degenen die Ben op zoveel plekken hebben moeten, durven opvolgen. Al vrij vlug na zijn overlijden kwam ons bestuurslid Chris Willems met het voorstel om een gietijzeren kruis, dat door Wiel Erven was opgeknapt en van een hardstenen voet voorzien, te bestemmen tot gedachtenismonument voor Ben, en wel ergens aan de Camino naar Santiago de Compostela in Thorn. Toen was door mij ook vlug de link gelegd naar een passend moment om dat kruis in te zegenen: op de eerste zondag omtrent zijn sterfdatum. Aldus heb ik het op 9 augustus al mogen aankondigen op de vrijwilligersdag van “Kruisen en Kapellen Thorn en Maasgouw”, want aan deze plaatselijke stichting was het verzoek om een waardige plek te zoeken. Mat Rongen uit Thorn en ons bestuurslid Lei Peeters vonden die aan de Kessenicherweg in Thorn, even voorbij het huis en het Jacobuskapelletje van Ben,...zuidwaarts, richting Santiago!

Om passanten te blijven vertellen over onze onvergetelijke Ben Brader hebben we er de volgende tekst op geplaatst: “Aan de Camino naar Santiago – uit grote waardering voor haar secretaris en Jacobus-Broeder **Ben Brader** - Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg; inzegening t.g.v. zijn eerste jaardienst 11 januari 2015”.

Aansluitend aan de hoogmis trokken we gezamenlijk naar die plek om daar door deken Maessen het gedenkteken te laten zegenen met de woorden: "Heer, onze God, hier aan de rand van de pelgrimsweg naar Santiago, niet ver van zijn huis en Jacobuskapelletje, heeft de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg, samen met de Stichting Kruisen en Kapellen Thorn dit wegkruis geplant uit grote erkentelijkheid voor de tomeloze inzet van Ben Brader voor deze stichtingen. Met dit kruis-monument eren we Ben, maar we weten ons tegelijkertijd bij het passeren van dit kruis gesterkt om in het voetspoor van Uw Zoon Jezus in onderlinge saamhorigheid onze levensweg te gaan. Wij bidden U: Laat Ben zijn pelgrimstocht voltooid hebben en opgenomen zijn in uw Vrede; wees met uw zegen allen nabij die in zijn navolging zich inzetten voor behoud van de rijke traditie aan Klein Religieus Erfgoed in onze provincie Limburg; wees nabij aan de pelgrims op weg naar Compostela.+ in de naam van de Vader + de Zoon + en de heilige Geest - op voorspraak van de apostel Jacobus – Amen."

Tot slot zongen we het Jacobuslied, legde dochter Nicole met haar kinderen bloemen bij het kruis en nodigde ons allen uit om mee te gaan naar Bens huis voor een heerlijk kopje koffie met vlaai. Dat was niet tegen dovemans oren gezegd, want het was druilerig en koud die morgen! Dat was een door allen zeer gewaardeerde geste om uitdrukking te geven aan de dankbaarheid van de familie voor het zo bijzonder gedenken van pa en opa Ben! ....En dan bij dit alles te bedenken, dat dit kruis nota bene door Ben zelf ooit ter beschikking is gesteld om het ter gelegener tijd ergens te plaatsen, bijvoorbeeld ter vervanging van een vernield kruis.....!

Wim Clout

Behoud torenkruis van gesloopte kerk

Op zondag 2 november 2014 werd op de absouteplaats van het St.-Landricuskerk in Echt een nieuw kruis ingezegend. Dit was afkomstig van de afgebroken Pius X-kerk.

1ste steenlegging door Deken Linssen en pastoor Bessems

Op 13 juli 1958 ging de 1ste spade in de grond voor de Pius X-kerk. De eerste steen voor de nieuwe kerk werd, na een kort lof in de noodkerk, op zondag 28 oktober gelegd. De noodkerk werd in april 1955 ingezegend en is in gebruik geweest tot de ingebruikname van de Pius X-kerk in december 1959. Bij de steenlegging in oktober 1958 werd in een holte van de steen een loden koker ingemetseld. De koker bevatte een oorkonde waarin de dag van de eerste steenlegging wordt genoemd en de omstandigheden waaronder dit gebeurde, documenten met handtekeningen en verschillende munten.

Bij de bouw van de Pius X-kerk in 1958 werd het kruis geschonken door de heer en mevrouw Schreinemachers-Heynen, wondend aan de Nieuwe Markt (nu AH-supermarkt). Het kruis viel bij het neerhalen van het laatste deel van de klokkentoren naar beneden en kwam tussen het sloopmateriaal terecht. Er werd verondersteld dat met het afvoeren van het sloopmateriaal ook het kruis verloren was gegaan.

Dit bleek niet het geval te zijn. Het was op verzoek van de heer Geert Goossens door de kraanmachinist onder het puin vandaan gehaald. Met toestemming van pastoor Van Alst werd het tezamen met de gedenksteen in de tuin van de pastorie van de Pius X-kerk opgeslagen.

Kruis werd opgeslagen in de tuin van de pastorie.

De Stichting Kruisen en Kapellen werd door verschillende parochianen benaderd met de vraag waar het kruis was gebleven en waarom dat niet behouden had kunnen worden. De heer Jan van Wesel van het kerkbestuur Pius X had hierover contact gehad met pastoor Van Alst en benaderde de Stichting Kruisen en Kapellen Echt met de vraag of de stichting het kruis zou kunnen herplaatsen.

Het kruis wordt hersteld

Er werd voorgesteld het kruis op het terrein van de gesloopte kerk op te richten in de nabijheid van de pastorie. Gezien de onduidelijkheid wat de plannen voor dit terrein waren, werd gezocht naar een andere plek. Het was mev. A van Ool die de stichting benaderde met de vraag of het mogelijk was het kruis als afscheidskruis bij begrafenissen, op te richten op het kerkhof van de St.-Landricuskerk.

Deze suggestie werd besproken met pastoor R. Kanke en het kerkbestuur van de St.-Landricusparochie waarbij de Stichting Kruisen en Kapellen Echt aangaf de werkzaamheden voor het oprichten van het kruis op zich te nemen. Pastoor Kanke en het kerkbestuur gaven hierop de goedkeuring voor het oprichten van het kruis met de gedenksteen.

De stichting ging hierop voortvarend te werk. De firma Joop Utens vervoerde het kruis naar het metaalbewerkingbedrijf van de heer Philippen, waar het opgeknapt werd. Hierna werd het kruis bij de firma Caelen van een coating voorzien.

Tekst op steen:

AUSPICE SANCTO PIO X
onder auspiciën van de heilige paus Pius X
ME POSUIT + REV. DOM
geplaatst door de eerwaarde Heer
W. LINSSSEN + DECANUS
W. Linssen + deken
XXVI X MCMLVIII
26 - 10 - 1958

De firma Utens heeft de steen opgeschoond en de tekst aangebracht. Bij het bewerken bleek dat zich in een holte van de steen een loden koker met een lengte van 40 cm en een doorsnede van vijf centimeter bevond. De koker bevatte een perkamenten oorkonde. De oorkonde, met een geschreven tekst in Latijn, werd vervaardigd door pater Victor van Lilbosch. In de koker bevonden zich ook nog vier documenten met de handtekeningen van 280 getuigen die bij de eerste steenlegging aanwezig waren. Ook bevatte de koker munten (gulden, kwartje, dubbeltje, vijf cent en een cent). De koker met inhoud is door de voorzitter van de Stichting Kruisen en Kapellen aan pastoor R. Kanke van de St.-Landricusparochie overhandigd.

Intussen hadden leden van de stichting Kruisen en Kapellen de fundering op het kerkhof gemaakt. Door het verwijderen van enkele bomen en struiken werden de plannen herzien en de fundering enkele meters verder opnieuw aangebracht. Nadat de bestrating was aangebracht werd het kruis met de gedenksteen door de firma J. Utens, op dinsdagmiddag 28 oktober geplaatst. Op zondag 2 november 2014 werd het herplaatste kruis van de Pius X-kerk op de afscheidplaats bij begrafenissen door pastoor R. Kanke ingezegend.

L. Theelen

Loden koker met oorkonde, documenten met namen getuigen en munten

Plaatsen van het kruis met de gedenksteen op 28 oktober 2014

De moord op Anna Houben

Wanneer Jessica Fletcher nog inspiratie zou zoeken voor haar detectiveserie 'Murder, She Wrote', zou ze zeker in de gemeente Echt-Susteren zijn terecht gekomen. Waarom, vraagt u zich wellicht af? Echt-Susteren is niet alleen gekend door haar prachtige omgeving en natuurschoon maar ook door enkele moorden die er in het verleden zijn gepleegd. Enkele moordkruisen herinneren ons hier nog aan.

De meest bekende is wellicht de moord door een jacht-opzichter en diens zoon op vier stropers. Deze moord staat bekend als het drama van Putbroek. Minstens zo luguber en intrigerend is de moord in 1893 geweest op Anna Houben. In een bos langs de Vuchterstraat in Echtersbosch staat nog steeds een moordkruis dat herinnert aan hetgeen zich daar toen op 1 mei 1893 heeft afgespeeld.

Daniël Smeets, geboren in Maasniel, was ten tijde van de moord knecht bij de heer Hauser in Roermond, die een zeepfabriekje runde. Smeets, 51 jaar oud, wilde graag een relatie aangaan met de 28 jarige Anna Houben, die eveneens in Roermond werkzaam en woonachtig was. Maar Anna was niet gediend van zijn avances en ook haar ouders wilden niet dat zij een relatie aanging met Daniël.

Toen Anna op een zondagmorgen te voet van Roermond naar haar ouderlijke woning in Echtersbosch liep, om daar een van haar zieke zusters te bezoeken, werd zij ter hoogte van de Vuchterstraat door Daniël uit jaloezie vermoord.

De moordenaar postte diezelfde dag een brief gericht aan de ouders van Anna met de mededeling dat hij hun dochter had vermoord, zodat niet alleen hij maar ook een andere minnaar de kans niet zouden krijgen om met haar te trouwen.

In de brief werd tevens duidelijk de plaats delict beschreven. Op de spoorbrug ter hoogte van Buggenum vond men 's avonds een hoed waarin een papertje was gespeld met daarop met potlood geschreven Daniël. Deze hoed alsook het handschrift konden later worden toegeschreven aan de moordenaar. Het vermoeden dat hij zichzelf van het leven had beroofd werd al vrij snel bewaarheid.

Op de plaats van de moord werd later een moordkruis opgericht. Een moordkruis is vooral bedoeld om voorbijgangers eraan te herinneren om te bidden voor het zielenheil van het slachtoffer.

Lei Peeters

De Lieve Vrouwkes van Limburg (4)

Uitgeversmaatschappij Ernest van Aelst uit Maastricht gaf ooit het boekje 'De Lieve Vrouwkes van Limburg' uit. In dit boekje worden 21 kerken en kapellen beschreven, waar Maria op een bijzonder manier wordt vereerd. In dit tijdschrift citeren we graag uit die boekje.

Onze Lieve Vrouw van Belfeld

Het is wel heel lang geleden, wel 300 jaren, dat een vrome Belfeldse pastoor hier 'n kapelletje bouwde ter ere van Maria. In dit heiligenhuisje plaatste hij een mooi groot Mariabeeld, als een Koningin zó rijk gekleed, met afhangende mantel en geregen keurslijf, met een sluier om hals en hoofd en met zilveren scepter en kroon. Een spelend Kindje Jezus draagt zij op de linkerarm en het is niet te verwonderen, dat haar lichaam buigt onder de last van zó'n stevig Kindje, dat ook nog de wereldbol draagt. Hoe gaarne komt het landvolk hier bij dit kapelletje bidden, hoe blijde brengen de kinderen hier hun boeketten van fleurige veldbloemen in de Mei.

Zo werd het kapelletje stokoud, maar het leven ging zijn gang. En op zekere dag kwamen vreemde mannen met palen en kaarten en meters, en trokken een rechte lijn midden door het glooiend Belfeldse veld, vlak langs het oud kapelletje. De mensen mompelden iets van een ijzeren weg, die hier zou aangelegd worden en men vertelde, dat het kapelletje juist in de weg zou vallen.

Ook de pastoor kwam eens kijken, informeerde links en rechts, maar hoe hij ook pleitte voor behoud, 't ging blijkbaar niet anders: "het heiligenhuisje moest verdwijnen." Maar men kon gerust zijn, men zou een nieuwe kapel bouwen, veel mooier dan de oude, die toch al bouwvallig was. Nu was Belfeld tevreden!

Het spoor werd aangelegd en in 1876 werd onder pastoor Kruse een nieuwe kapel gebouwd. Maar ook deze kapel bleek weldra te klein en in April 1938 werd wederom onder pastoor Van de Venne een nieuwe ruime en mooie kapel gebouwd. Zo werd het telkens beter, mooier en ruimer Belfeld, maar ook de verering tot Maria groeide er met de dag.

De bomen groeiden als een stolp van doorschijnend groen over de kapel heen en daar binnen staat Maria glimlachend te wachten op groot en klein, op rijk en arm, op ziek en gezond, en niemand gaat van hier ongetroost heen.

ONZE LIEVE VROUW VAN BELFELD

De Oberskapel van Boukoul

Enkele jaren geleden begon ik met het tekenen van kapelletjes in Belfeld, Reuver, Beesel en Swalmen. Men vindt ze meestal in het buitengebied van de gemeenten. Van de kapelletjes ging ik, naast het maken van de tekening, ook stukjes geschiedenis opsporen om dit in een verhaal weer te geven. Zo maakte ik ook een pentekening van het hierboven genoemde kapelletje in Boukoul, gemeente Swalmen. Onlangs ging ik op zoek naar de geschiedenis die er bij hoorde. Van alle vijf de bedehuisjes was dit het kleinste in afmetingen, maar met een interessante geschiedenis. Het verbaasde mij, dat achter zo'n eenvoudig gebouwtje zo'n bewogen verhaal schuil ging.

De geschiedenis

Het gebouwtje werd in 1852 gesticht door de kinderen van het echtpaar Jacques Obers (1782-1850) en Hendrina Coenen (1782-1852). Het ligt op een klein pleintje aan de kruising van de Graeterhofweg en Beneden Boukoul, gemeente Swalmen. De stenen, waarvan de kapel werd gebouwd, bleven over bij de bouw van een inmiddels weer afgebroken woning op de Noordwesthoek van het kruispunt. Waar nu de kapel staat, stond voor die tijd een wegwijk op een heuveltje dat in de volksmond de Calvarieberg werd genoemd. De kapel komt voor op de lijst van Beschermden Monumenten en is nu eigendom van de gemeente Swalmen.

Het kapelletje kreeg zijn tweede naam door de plaatsing van een kostbaar eikenhouten reliëf van 60 bij 40 centimeter, met de afbeelding van "De Bewening van Christus". De hierop afgebeelde interessante beeldengroep van acht personen werd rond 1480 vervaardigd door de bekende kunstenaar Arnt van Kalkar. De knielende persoon, rechtsonder, stelt een Kartuiser monnik voor. Men weet niet met zekerheid hoe de beeldengroep in dit kapelletje terecht kwam. Er wordt echter het volgende aanemelijke verhaal over verteld.

Men vermoedt dat het afkomstig is van het voormalige Kartuiser klooster in Roermond. Toen de Fransen, aan het eind van de achttiende eeuw alle kloostergoederen in beslag namen en publiek verkochten, waren er vele vrome mensen die deze goederen voor een appel en een ei kochten. Ze hadden waarschijnlijk de bedoeling om ze later, na het einde van de Franse overheersing (1795 tot 1813), weer aan het klooster terug te geven. Zo kochten de mensen van Swalmen onder andere de hele inventaris van de kloosterkerk voor 50 kronen.

De Kartuisers zijn na de Franse overheersing echter nooit teruggekeerd naar het in 1795 opgeheven klooster in Roermond. Het was voor de mensen dus niet mogelijk om de gekochte goederen terug te geven.

Het is goed mogelijk dat de familie Obers-Coenen, niet alleen het kapelletje, maar ook de genoemde beeldengroep en daarnaast ook nog een houten kruis uit de achttiende eeuw geschonken heeft. Dit kruis hangt nog steeds boven het altaar. De familie Obers-Coenen was in die tijd pachter van de boerenhoeve Graterhof en behoorde tot de beter gesitueerde families.

Tachtig jaar heeft het kunstwerk in het kapelletje gestaan, totdat het in 1933 werd vervangen door een Theresiabeeld, waarbij een offerblok werd geplaatst voor de bouw van een nieuwe kerk op de Boukoul. Waarom werd het eikenhouten reliëf in dat jaar vervangen?

Reeds eerder waren de toenmalige burgemeester Charles Strens en de bekende glazenier Joep Nicolaas tot de overtuiging gekomen, dat de beeldengroep van zeer grote waarde was. De burgemeester nam het daarom in 1933 mee naar zijn woning. Men was bang voor diefstal, omdat het kapelletje zo vlak langs de openbare weg lag. Toen de kerk in 1936 gereed was werd het aan rector Terstappen overgedragen om het in de nieuwe kerk te plaatsen.

Hierdoor kreeg het een plaats, tegen een pilaar in de St. Theresia kerk van de Boukoul. Het kunstwerk stond hier in ieder geval veiliger dan in het kapelletje. Het is in die tijd ook op verschillende tentoonstellingen te bezichtigen geweest. Echter in 1956 heeft de toenmalige rector Debie van Boukoul het voor 25000,- gulden verkocht aan het Rijksmuseum in Amsterdam, waar het nu nog steeds te vinden is.

Over deze verkoop is destijds veel te doen geweest. De grote vraag was wie de rechtmatige eigenaar van het kunstwerk was: de gemeente, de parochie, of was het een persoonlijk eigendom van iemand? Dit was een zeer omstreden zaak die nogal wat stof deed opwaaien. Uiteindelijk is het geld gestort in een fonds voor de bouw van nieuwe kerken in Limburg. Later is het besteed aan gebrandschilderde ramen voor de kerk van Boukoul, gemaakt door de Roermondse glazenier Max Weiss. Deze ramen vormden een schitterende aanvulling op de, reeds vóór de oorlog, aangebrachte ramen van Joep Nicolas.

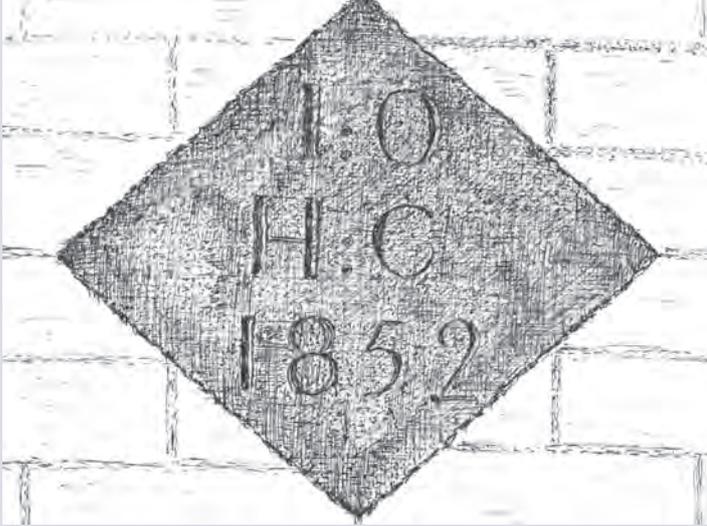
Het kapelletje

In januari 1986 liep het devotiekapelletje ernstige schade op toen tijdens een hevige storm één van de wilgen op het gebouwtje viel. Na een liefdevolle opknopbeurt is hier echter niets meer van te zien en pronkt het bedehuisje weer als vanouds op het pleintje. De twee oude wilgen beschermen het monumentje nu als stille stoere lijfwachten. Konden deze wachters praten dan zouden ze misschien nog opzienbarende aanvullingen aan de verhalen toevoegen.

De voorgevel wordt verlevendigd door lisenen op de hoeken en een segmentvormige toegang tot de kapel. De toegang wordt afgesloten door een eenvoudig zwart geschilderd hekwerk van smeedijzer.

Boven de entree bevindt zich een ruitvormige steen waarop de initialen staan van het echtpaar Obers-Coenen: "J:O – H:C -1852. In de geveltop ontdek ik nog een zwart smeedijzeren anker. In de zijgevels zijn kleine ronde raampjes uitgespaard, met hierin een zwart smeedijzeren kruis.

Nu ik de geschiedenis ken, ben ik ook nieuwsgierig geworden naar de inrichting van het kapelletje en ben nog eens teruggegaan om de binnenzijde van het monumentje wat nader te bestuderen. Bij mijn wandeling ernaar toe, via de Meestersweg passeer ik de St. Lambertusschool voor jongens, waar ik van 1940 t/m 1945 lager onderwijs genoot. Dat roept weer herinneringen op aan meer dan zeventig jaar geleden. In een van die klaslokalen kregen we les van een meester Obers. Die woonde toen, even verderop, in dat grote huis aan de andere zijde van de Meestersweg. Waarschijnlijk was hij ook een nazaat van het echtpaar Obers-Coenen. Hij heeft mij in ieder geval mede de beginselen van de Nederlandse taal, het schrijven, het rekenen en andere wetenswaardigheden bijgebracht. Daar heb ik nu nog steeds profijt van. In die tijd leerden we schrijven met een kroontjespen. Ieder tweepersoons bankje was in het midden voorzien van een porseleinen inktpotje met schuifdeksel. De godsdienstles bestond hoofdzakelijk uit het van buiten leren van vragen uit de Catechismus. Die moesten we woordelijk van buiten leren zonder dat we er ook maar iets van de inhoud begrepen.

Verder wandelend richting Rietweg overdenk ik hoe anders de tijd toen was ten opzichte van de huidige tijd. Er waren alleen meesters op de jongensschool, geen juffrouwen of nonnen. De geslachten moesten, ook al op die leeftijd, strikt gescheiden worden gehouden van mijnheer pastoor. Dat gold niet alleen voor de school, ook in de kerk en in het zwembad. Omgeven door de prachtige bossen van Kasteel Hillenraad, met zijn vele dikke oude majestueuze eiken, ben ik nog steeds bezig met mijn jeugtherinneringen.

Ik benijd mijn kleinkinderen niet. Die tijd van toen was, vooral voor ons kinderen, veel eenvoudiger en overzichtelijker dan de huidige tijd. Wij speelden nog gewoon, zonder gevaar, op straat en moeder was altijd thuis als we uit school kwamen. Wij leefden nog niet in de ban van de informatica. Deze elektronische ontwikkelingen gaan steeds sneller en ik vraag me af waar ze zullen eindigen?

Willen wij dat allemaal wel? Daar wordt ons niet naar gevraagd. Steeds meer mensen haken af, zij kunnen nu reeds het tempo van de vernieuwingen niet meer bijbenen. De ouderen moeten van hun kleinkinderen leren hoe het allemaal werkt. De omgekeerde wereld. Ik ben bezorgd, het einde is nog niet in zicht. Wanneer onderkent men de gevaren van deze ontwikkelingen?

Nu sta ik voor het hek van het Obers kapelletje, gebouwd in een tijd van grote armoede. De ruimte is klein maar sfeervol ingericht. De wanden zijn aan de binnenzijde wit bepleisterd. Hierdoor is er binnen toch voldoende licht, ondanks de erg kleine ronde vensters. Het gemetselde altaar tegen de achterwand komt toch goed tot zijn recht. Het is bedekt met een sierlijk geborduurd kleedje.

Boven het altaar prijkt, in het midden, het grote houten kruis met corpus van Christus. Dit kostbare oude kruis, uit het begin van de achttiende eeuw, decoreerde oorspronkelijk de buitenkant van de kapel. Rechts daarvan hangt, in een houten lijst, een kopie van de beroemde icoon van Onze-Lieve-Vrouw van Altijdurende Bijstand. Het Byzantijnse origineel van deze, over de hele wereld vereerde icoon, wordt bewaard in Rome. Het altaar is versierd met enkele bloemstukjes en kaarsenstandaards. Midden voor dit altaar staat een mooie houten bidstoel op de rode tegelvloer. Eenvoudig maar goed bij elkaar passend.

Ik wandel in gedachten weer terug in de hoop dat er in de toekomst steeds mensen zijn die er voor zorgen dat deze zichtbare tekenen van ons geloof behouden blijven. Het zijn stuk voor stuk monumentjes uit een tijd waarin het geloof nog een grotere rol speelde. Mensen vonden troost in hun geloof en daaraan danken we het ontstaan van de vele kruisen en kapellen langs wegen en paden in onze provincie. Dit kapelletje is daar één voorbeeld van. Ook in onze tijd beleven steeds weer meer mensen hier momenten van rust en bezinning in hun jachtige bestaan.

Piet van Buggenum

Inzegening gerestaureerde kerkhofkapel Melick

Op zondagmiddag 2 november 2014 heeft pastoor Jos L'Ortye de kapel op de oude Kerkberg te Melick opnieuw ingezegend, om daarmee de restauratie af te sluiten die vorig jaar van start ging. Deze plechtigheid vond plaats in combinatie met de gebruikelijke zegening van de graven op Allerzielen.

Er waren niet alleen veel parochianen aanwezig, maar traditiegetrouw ook harmonie Concordia. De bij de restauratie betrokken instanties waren eveneens uitgenodigd om hierbij aanwezig te zijn. Ook de klusgroep van de parochie, die het kerkhof een grondige opknappbeurt heeft gegeven, was aanwezig.

Op deze wijze werd nog eens stil gestaan bij de bijzondere betekenis van deze kapel voor de Melickse gemeenschap. Het is immers het laatste overblijfsel van de oude neo-gotische kerk van de bekende Roermondse architect Pierre Cuypers (1827-1921), waarvoor in 1867 de eerste steen werd gelegd en die in 1884 in gebruik werd genomen.

Helaas raakte deze kerk begin 1945 door oorlogsgeweld compleet verwoest. Alleen de middelste van de drie straalkapellen bleef behouden en werd later als kerkhofkapel in gebruik genomen. Halverwege de jaren vijftig werd naar een ontwerp van de Roermondse architect Joseph Franssen (1893-1968) op een centralere plek in het dorp een compleet nieuwe kerk gebouwd.

In de kerkhofkapel bevinden zich twee hardstenen grafzerken die echter zo sterk zijn afgesleten dat nauwelijks meer te "ontcijferen" is aan wie ze vroeger herinnerden. Gelukkig is daar in het verleden al onderzoek naar gedaan, zodat minstens op papier vaststaat dat het om personen gaat die vroeger op "Schöndeln" resideerden: Maria Catharina de Schilling (1724-1783), sinds 1754 gehuwd met Johann Philipp Carl von Boineburg (1728-1798) en haar dochter Maria Catharina Clara Charlotte von Boineburg (1755-1838), sinds 1800 gehuwd met (burgemeester) Job Maurits Joseph de St. Remy (1755-1817).

De beide grafstenen onderstrepen de aloude band die er tussen het oude "kasteel" Schöndeln en de parochie Melick bestaat, een band die inmiddels in 1939 en 1991 gemeentelijk werd doorgeknipt, toen Schöndeln eerst gedeeltelijk en later helemaal bij Roermond werd ge-

voegd, maar kerkelijk gedeeltelijk nog altijd bestaat. Bij de gemeentelijke grenswijziging van 1939 werd immers het gebied van nieuw-Schöndeln (het nieuwe kasteeltje) aan Roermond toegewezen, terwijl oud-Schöndeln (de huidige boerderij) tot Melick bleef behoren. Parochieel gezien is dat nog altijd zo, ondanks de oprichting van de St.-Jozefparochie van de Kemp in 1951 en de opheffing daarvan in 2000.

Al met al is de kerkhofkapel een bijzonder monument, dat in 1986 al eens eerder werd gerestaureerd en ook nog eens op een bijzondere plek. Hier stond al in de twaalfde eeuw een kerkje dat aan de heilige Andreas was gewijd, als pendant van dat andere heiligdom aan de overzijde van de Roer dat aanvankelijk aan de heilige Petrus was toegewijd: twee kerkbergen aan weerszijden van de Roer, toegewijd aan twee broers (apostelen nog wel) die sindsdien over het geloof waken dat de Angelsaksische missionarissen Wiro, Plechelmus en Otgerus er al in de achtste eeuw brachten.

Pim Ermers

De gemiste kans voor het Risselts kapelke in Horst

Tijdens de carnavalsdagen was ik in Portugal op een tour langs zogeheten Pousadas. Dat zijn tot hotel verbouwde kloosters en kastelen. In de buurt van Setubal kwamen wij bij een voormalig Mariabedevaartsoord “Santuário de Nossa Senhora (Heilige Maagd) do Cabo Espichel”. Een oude man vertelde ons over de teloorgang van dit uit de dertiende eeuw stammende bedevaartsoord. De reden was de verschijning van Maria in Fatima in 1917. Maria zoog in feite alle bedevaartgangers naar een nieuwe locatie.

Het hele complex zag er desolaat uit. De ruimtes waarin de pelgrims overnachtten, waren dichtgemetseld. Alleen een kerk uit de zeventiende eeuw wordt nog soms gebruikt.

Dit deed me denken aan een verhaal over het Risselts kapelke in Horst. Onlangs vond ik een artikel uit 1922 over een wonderbare genezing:

“Nieuwe Venlosche Courant van 26 augustus 1922

*Horst **Wonderbare genezing.** Dagelijks toog J.J. naar het O.L.V. Kapelletje bij de Risselt om daar den Rozenkrans te bidden. Als hevige jichtlijder is hij in geen jaren meer in staat*

te werken. Natuurlijke middelen, hoe veelvuldig aangewend, vermochten niet zijne ondragelijke gewrichtspijnen te lenigen. Zijn armen en beenen kromden steeds krampachtiger en zelfs met zijn stuttend stokje is het lopen hem schier onmogelijk. Maar toch strompelde hij naar zijn goede Hemel-Moeder, hoe geweldige pijnen en moeite het ook moge kosten: Zij immers kan zijn lijden verzachten. Ook nu zit hij in een vurig gebed verzonken, en voelt plotseling eene wonderbare ontroering over zich komen, die steeds heviger wordt, tot hij in verrukking opspringt en tot grote verbazing bemerkt zonder stok dragelijk te kunnen lopen. Nog gelooft hij zich zelf niet, en gaat de nabijgelegen boerderij „de Riselt”, waar hij het gebeurde verhaalt opdat men met hem tot de gelukkige overtuiging komt, dat hij thans werkelijk zonder stok dragelijk lopen kan en hij duidelijk voelt, dat de hevige gewrichtspijnen zijn gestild.

In hoeverre hier aan een wonderbare genezing is te denken, behoort niet door leeken uitgemaakt te worden, maar het geval is zeer opmerkelijk en zal het vertrouwen in Maria sterken.”

De kapel kreeg in het begin van de 20e eeuw een functie als religieuze halteplaats voor de processies uit diverse omliggende dorpen naar Tienray. Na de gebedsverhoring in 1922 werd de kapel ook bezocht door lijdende aan gewrichtspijnen. Ook een aantal ex-voto's wijst op verering van het Mariabeeld vanwege gebedsgenezing van kwalen aan benen en handen.

Ofschoon de kapel tot op heden een overwegend plaatselijke functie heeft behouden als ruimte voor het bidden van de rozenkrans, blijft ze tevens een zekere aantrekkingskracht uitoefenen op vereerders uit de regio.

Als met het Risselts kapelke hetzelfde was gebeurd als in Fatima en de “niet leeken” dit wonder onderkend hadden, was de bedevaartsstroom wellicht verplaatst van Tienray naar Horst of zelfs van Kevelaer naar Horst. We zullen het nooit weten.

Jos Jenniskens

Risseltkapelke

Ôp de Risselt doa stiët en moëi kapelke,
gâns verschoale leet 't ân de Gâstendônk.
Groete lindebuüm bescherme dât kapelke,
vroeger baejde doa nog âlt en jônk.

Ze baejde vur raegen of hiël erge noëd,
vur zeeke meense
of misschien wâl d'n doëd.

Dât kleine kapelke, dât haet hiël veul wiët,
vân groëte geheime en meenselijk liëd.
't Risseltkapelke, 't waas moëi versiërd,
met blauw koarebloome
woart Maria veriërt.

't Risseltkapelke en klein monument
vân vroeger 't laeve,
iederien waas kontent.

Cor Kuipers

Te zien in Elsmuseum Beek

Wisselexpositie huis- en gelegenheidskruisen

De tijd tussen Carnaval en Pasen is de vastentijd waarin het lijden, sterven en de verrijzenis van Christus centraal staan. In samenwerking met het Centrum voor Religieuze Kunst te Genhout, dat heringericht wordt, is in het Elsmuseum in Beek een wisselexpositie ingericht over huis- en gelegenheidskruisen, die massaal in vroegere tijden zijn vervaardigd om de toeschouwers te stichten.

Tegenwoordig wordt dit soort kruisen in grote getale via Marktplaats of anderszins te koop aangeboden, want het oorspronkelijke doel van deze voorwerpen waarden velen niet meer. Het is overigens een prima idee van het genoemde Centrum om een deel van dit religieuze erfgoed voor het nageslacht te behouden.

Zoals vermeld werden deze kruisen massaal industrieel, maar zeker ook ambachtelijk, vervaardigd om de gelovigen visueel te helpen hun aandacht te richten op het offer dat Jezus Christus heeft gebracht om de mensheid een goede toekomst te geven.

Omdat nog geen fotografie in het jaar 33 n.Chr. bestond, toen het dramatisch gebeuren plaatsvond, konden ontwerpers hun eigen gang gaan om de kruisdood uit te beelden. Het evangelieverhaal was natuurlijk het algemene kader waar binnen gewerkt moest worden, maar verder ging ieder zijn of haar eigen weg. Smart in combinatie met de doornenkroon was daarbij de

blikvanger. Verder werd ook de wonde in de zijde van Christus weergegeven alsook de door nagels van pijn verkrampde handen en voeten. De lendendoek is veelal als sierelement aan het geheel toegevoegd.

Voor deze kruisen zijn vele materialen gebruikt. Diverse soorten hout voor het kruis, maar zeker ook metalen, zoals (giet-)ijzer, koper, brons, tin, keramiek enz. Voor het corpus werden vaak van het kruis afwijkende materialen gebruikt als keramiek, ivoor, edelmetaal, papier-maché enz. In de wisselexpositie worden voorbeelden getoond hoe in vroegere tijden op verschillende manieren aan dit soort objecten vorm is gegeven.

De expositie is nog te bezichtigen op de volgende zondagen 12 april (Paasmarkt) en 10 mei 2015 (telkens 13.00 – 17.00 uur) , maar groepsbezoek is ook op andere dagen en tijdstippen mogelijk. Hiertoe vooraf afspraken te maken via tel. 046-4398930 of info@elsmuseum.nl

Monument voor veerramp bij de Maas in Beesel

Het zal niet algemeen bekend zijn, maar 70 jaar geleden is er op de Maas tussen Kessel en Beesel met het veer een dramatisch ongeluk gebeurd, waarbij zeven inwoners van Belfeld, maar ook zes Duitse militairen, omkwamen.

Historie

In het kort een beschrijving van het gebeurde. Begin november 1944 kwam er van de Duitse bezetters in Belfeld het bevel dat op zaterdag 11 november, vier karren met paard en voerman en vier begeleiders gevorderd werden. Zij moesten voor de voedselvoorziening vanuit Belfeld naar Roggel rijden om daar bij de Sint Petrusmolen graan op te halen.

Zwaar beladen kwamen ze om vijf uur in de namiddag terug bij het veer in Kessel. Maar hier moesten ze nog twee uur wachten, omdat het militaire verkeer voorrang had. De Duitsers hadden geen tijd te verliezen, want de kanonnen aan het front bij Meijel waren al goed te horen, daar lagen de Britten en de Schotten achter de Noordervaart.

Toen ze rond zeven uur konden oversteken, werden er twee karren met elk 2000 kg graan, vooraan op het veer geplaatst. De raadgevingen van de buiten dienst gestelde veerman, om eerst de inmiddels geheel met water gevulde luchtkamers van het veer leeg te hozen, werden echter door de Duitse veerwachten in de wind geslagen.

Het gevolg van dit ondeskundig gebruik was dat het veer, toen het begon te varen, steeds meer ging overhellen. Vervolgens schepte de laadklep water, de lading begon te schuiven en tenslotte kapseisde en zonk het veer rechtstandig de diepte in. Hierbij kwamen dertien personen om het leven. De meeste lichamen werden in de loop van de daarop volgende maanden langs de Maas geborgen. Twee van de zeven Belfeldenaren bleven echter vermist. Dit waren Kuüb Naus en Kuüb Reinders. Van de zes Duitse soldaten is er tot nu toe pas één met naam bekend.

Herinnering

Om het ongeluk van 70 jaar geleden in herinnering te houden, heeft de werkgroep Kruisen en Kapellen Belfeld, samen met de collega's in Beesel en onderdeel van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal, ruim een jaar geleden het plan opgevat om bij het veer in Beesel een klein gemetseld monument op te richten, afgedekt met een granieten plaat waarin de toedracht van de ramp, de namen van de slachtoffers en een kruisje met korenaren staan gegraveerd.

Door enkele leden van de werkgroep werd onderzoek gedaan naar de namen en verdere gegevens, door gesprekken met nabestaanden, hun familie en onderzoek in diverse archieven, hierbij kwam veel aanvullend materiaal beschikbaar.

Dank

Van het gemeentebestuur van Beesel en andere instellingen hebben we veel organisatorische en financiële hulp gekregen. Het metselwerk en de plaatsing werd door Bouwbedrijf Van den Borst uit Beesel als sponsoring uitgevoerd. We zijn ook zeer veel dank verschuldigd aan alle andere vrijwilligers op elk gebied, die ervoor gezorgd hebben dat dit mooie resultaat bereikt kon worden.

Onthulling

Voorafgegaan door het indrukwekkende luiden van de rouwklok van de vlakbij gelegen Kesselse parochiekerk, werd een welkomst- en dankwoord uitgesproken door de voorzitter van de Heemkundevereniging Henri Smeets, die daarbij ook de namen van de slachtoffers opnoemde, die elk gevolgd werden door een klokslag op een originele veerbel. Na een toespraak door wethouder Reijnders van de gemeente Beesel, die ook een dramatisch gedeelte citeerde van het ooggetuigeverslag van de toenmalige veerman Tony Beeks, werd het monument op dinsdag 11 november kort na het middaguur onthuld.

Dit gebeurde door enkele nabestaanden onder grote belangstelling van de andere familie, genodigden, de schrijvende en filmende pers en verdere toeschouwers. Pastoor Houwman heeft het vervolgens ingezegend en een gebed uitgesproken.

De plechtigheid werd diverse malen opgeluisterd door het koperensemble van de Harmonie Kunst na Arbeid uit Belfeld, die het koraal "Blijf mij nabij" speelde, terwijl ondertussen ook een bloemenhulde gebracht werd. Dit werd gevolgd door de trompetsolo "Last Post" en na een minuut stilte de "Reveille". Hierna werd een sluitingsgebed uitgesproken door pastoor Houwman. Voorafgaande aan het slotwoord door wethouder Brauer van de Gemeente Venlo, speelde het koperensemble nog "Ode an die Freude", het Europese volkslied.

Na afloop werden de gasten uitgenodigd om in een naburige locatie nog wat na te praten bij een kop koffie met vlaai. Hierbij werd ook een herinneringsprentje met foto uitgereikt. De nabestaanden en andere genodigden waren soms zeer aangedaan en spraken zowel mondeling als schriftelijk hun grote dankbaarheid uit voor de gehouden plechtigheid.

*Jan Coopmans en Wim van Diepen
(Namens de werkgroepen Kruisen en Kapellen Belfeld en Beesel,
onderdeel van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)*

Herinzegening wegkruis Graetheide

Het heem van de Heemkundevereniging “Bicht” is het gebied van de voormalige gemeente (groot) Born. In dit gebied staan dertien kapellen, veertien kruisen en vier (religieuze) beelden. Al deze objecten hebben de aandacht van de werkgroep “Kruisen en Kapellen” van de heemkundevereniging.

In het verleden nam deze werkgroep het initiatief tot restauratie van kapellen in samenwerking met de eigenaren en de buurtgemeenschap waar het kruis of kapel stond. Zo zijn tot nu toe o.a. de volgende objecten gerestaureerd:

- Mariakapel op Staai te Grevenbicht, herinzegening 4 december 2004
- Wegkruis aan de Merovingenstraat te Papenhoven, herinzegening 25 april 2008.
- Wegkruis aan de Oude Baan te Born, herinzegening december 2010.
- Piëtakapel Obbicht, herinzegening 19 mei 2012.
- Kruiskapel, Langs de Beek te Obbicht, herinzegening 7 september 2013.

De heemkundevereniging c.q. de werkgroep “Kruisen en Kapellen” was ook nadrukkelijk betrokken bij:

- restauratie Mariakapel, Houtstraat Grevenbicht, herinzegening 8 september 2000.
- restauratie exterieur en schilderwerk St. Hubertuskapel te Born, periode 2000-2002, geen officiële afhandeling.
- restauratie H. Kruiskapel te Grevenbicht, herinzegening 27 mei 2007. 26 mei 2007 eigendomsoverdracht van de kapel van de gemeente Sittard-Geleen naar het kerkbestuur van de St. Catharinaparochie te Grevenbicht-Papenhoven.
- restauratie beeld van de H. Johannes Nepomucenus. Onthulling beeld en plaquette op 27 november 2009. Zonder ons initiatief en inbreng zou dit beeld nog in de gemeenteloods van de gemeente Sittard-Geleen staan.
- restauratie wegkruis Getelberg te Born, heringebruikname 17 september 2010.

Op zaterdag 25 oktober 2014 werd het wegkruis op de Graetheide plechtig ingezegend en weer in gebruik genomen.

Historie van het wegkruis

Graetheide is een kleine buurtschap, deel uitmakend van de voormalige gemeente Born. De bevolking is grotendeels katholiek en ging ter kerke in Born of in Obbicht. Beide kerken lagen toch al gauw een halfuur verwijderd van de buurtschap. In de jaren dertig van de vorige eeuw ontstond de behoefte aan een eigen kruis, waar de mensen konden bidden. Dit wegkruis werd op de feestdag van Christus Koning, zondag 29 oktober 1939, plechtig ingewijd. Het werd ingezegend door pastoor Knoop uit Born.

De grond waarop het kruis stond was belangeloos ter beschikking gesteld door dhr. Heijnen. En ook de gemeente zorgde dat alles gerealiseerd kon worden. Op dit moment is het wegkruis en de grond in eigendom van de gemeente Sittard-Geleen. Het prachtige corpus werd door een tot nu toe onbekende kunstenaar gesneden uit eikenhout en is werkelijk een staaltje van vakmanschap.

Herstel

Na 75 jaar waren zowel het kruisbeeld als het corpus en de omgeving toe aan een grondige opknapbeurt. De voet van het kruis en het kruisdak waren ernstig aangetast door houtrot. Ook het corpus had de tand des tijds niet schadevrij doorstaan. Verschillende stukken waren aangeast door houtrot en houtworm.

Dit alles was voor de werkgroep "Kruisen en Kapellen" aanleiding om te bezien of restauratie mogelijk en zinvol was. Reeds eerder waren er gesprekken geweest met de eigenaar (gemeente Sittard-Geleen) en de buurtvereniging Graetheide, echter zonder resultaat.

Nu werd opnieuw contact opgenomen met beide partijen. Samen met Mevr. S. Janssen (gemeente), de heren Tj. Fuchs en J. Stelten (buurtvereniging) en de heren M. Jaspers en C. Pernot (werkgroep "Kruisen en Kapellen") werd een plan van aanpak gemaakt, waarbij de volgende taken werden verdeeld.

De gemeente zou zorgen voor de financiën voor het herstel van het kruis. Tevens stelde zij de benodigde materialen ter beschikking zoals zand, klinkers en een nieuwe beukenhaag voor de herinrichting van de omgeving van het kruis. De buurtvereniging zorgde voor de opknapbeurt van de omgeving. Tevens zegde zij toe in de toekomst zorg te zullen dragen voor het dagelijks onderhoud. De werkgroep "Kruisen en Kapellen" had de coördinatie van het geheel en stelde zich verantwoordelijk voor het herstel van het corpus.

De restauratie van het corpus werd met veel liefde en passie door dhr. M. Jaspers op uitstekende wijze uitgevoerd, waarbij aangetekend dient te worden dat er vele uren nodig waren om te komen tot het huidige resultaat.

Herinzegening

Op zaterdag 29 oktober 2014 werden het kruisbeeld en de omgeving plechtig onthuld door wethouder dhr. P. Meekels van de gemeente Sittard-Geleen, na daartoe uitgenodigd te zijn door de vicevoorzitter van de heemkundevereniging dhr. M. Ubachs. Voorafgaand aan de heringebruikname vertelde dhr. Jaspers kort iets over de historie van het kruis en het restauratieproces. Vervolgens zegende kapelaan Bodde het kruis opnieuw in.

Dhr. Th. Fuchs dankte namens de buurtvereniging iedereen die zijn steentje had bijgedragen aan de restauratie van het wegkruis, waarna er gelegenheid was voor een bloemenhulde. Tot slot werden de aanwezigen uitgenodigd in het lokaal van de buurtvereniging "t Heihöfke" voor een nazit met koffie, vlaai en een drankje. Alles bij elkaar een prachtige afsluiting van een geslaagd restauratieproject.

Voor de werkgroep is het daarmee niet afgelopen. Op initiatief van de werkgroep is de gemeente Sittard-Geleen momenteel bezig met een restauratieplan voor het Jasperskapelke in Illikhoven en de St. Hubertuskapel te Born. Beide kapellen zijn eigendom van de gemeente en zijn hard toe aan een grondige restauratie. Dus voorlopig hoeft de werkgroep niet op haar lauweren te rusten.

Tot slot

Het kruis van Graetheide is eveneens als het wegkruis aan de Oude Baan te Born via een door dhr. Jaspers ontworpen gegalvaniseerde ijzeren constructie op de betonnen sokkel geplaatst. Door deze constructie wordt houtrot van de kruisvoet uitgesloten. Deze constructie is algemeen toepasbaar bij elk houten kruis.

Chrit Pernot

WIE, WAT, WAAR, WAAROM EN WANNEER?

1

De Stichting Kruisen en Kapellen Limburg heeft een groot fotoarchief, vrijwilligers inventariseren deze foto's. Veel kunnen gerubriceerd worden maar niet allemaal. Daarom plaatsen wij in elke Nieuwsbrief een tweetal foto's waarvoor wij uw hulp vragen.

Indien u informatie heeft, graag een e-mail naar: skkl@bisdom-roermond.nl

2

5

3

4

6

AANDACHTSGEBIEDEN BESTUURSLEDEN

Onze stichting Kruisen en Kapellen in Limburg telt 16 bestuursleden. Behalve de voorzitter hebben alle bestuursleden hun "aandachtsgebied" in portefeuille. U kunt voor vragen opmerkingen en raad terecht bij het bestuurslid dat voor uw plaats verantwoordelijk is. Stuur bij voorkeur een e-mail zodat uw vraag of opmerking goed gedocumenteerd is en vastligt.

<i>Algemeen</i>			
Voorzitter	Matheu Bemelmans	06 2150 3933	m.bemelmans@home.nl
<i>Regio Noord-Limburg</i>			
Mook en Middelaar, Gennep, Bergen, Venray	Koos Swinkels	0478 58 46 31	koos.swinkels@gmail.com
Horst aan de Maas	Jos Jenniskens	077 39 82 948	josjenniskens@home.nl
Peel en Maas	Ton Boots	077 46 51 103	tonwil@home.nl
Beesel, Venlo	Wim van Diepen	077 47 51 987	wimvandiepen@home.nl
<i>Regio Midden-Limburg</i>			
Roerdalen, Roermond	Wim Clout	0475 31 12 92	wjclout@zonnet.nl
Nederweert, Weert	Vacature		
Leudal	Jos Backbier	0475 44 03 30	jamh.backbier@hccnet.nl
Maasgouw, Echt-Susteren	Lei Peeters	0475 55 15 15	l.peeters@gemeentemaasgouw.nl
<i>Regio Westelijke Mijnstreek</i>			
Nuth, Schinnen, Valkenburg ad Geul	Sander van Daal	06 2519 0455	sc.van.daal@gmail.com
Sittard - Geleen	Peer Boselie	046 45 82 207	Peer.Boselie@gmail.com
<i>Regio Heuvelland</i>			
Maastricht, Meerssen	Toon Jenniskens	043 34 76 206	toon.jenniskens@ziggo.nl
Gulpen-Wittem, Voerendaal	Chris Willems	045 57 51 390	chr-willems@planet.nl
Margraten / Eijsden, Vaals	Hay van Boekhold	043 45 73 378	yahvanb@gmail.com
<i>Regio Parkstad</i>			
Heerlen	Harrie Kuijpers	045 54 15 628	h.kuijpers@home.nl
Brunssum, Kerkrade, Landgraaf, Onderbanken, Simpelveld	Ed van Gelder	045 52 59 107	ed.van.gelder@online.nl

De Bewening van Christus

Houtsnijwerk van Arnt van Kalkar (1480) uit de uit de Oberskapel in Boukoul.